

Insatser för Grön infrastruktur

Eva Amnéus Mattisson
Eva.Amneus-Mattisson
@Naturvardsverket.se
Jan Schmidtbauer Crona
jan.schmidtbauer.crona@havochovatten.se

2022-11-18

Ärendenr:
NV-06666-20
HaV: 04474-20

Slutrapport

Projekt 2 Skötsel och restaurering av våtmarker och sötvattensmiljöer inom programområdet Grön infrastruktur

Drivansvariga myndigheter: Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Drivansvarig myndighet programområde: Naturvårdsverket

Deltagande myndigheter/andra aktörer projekt: Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Trafikverket, Riksantikvarieämbetet, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelserna genom länsstyrelsen i Norrbottens län och länsstyrelsen i Jönköpings län.

Bakgrund

Syftet med programområdet *Insatser för grön infrastruktur* är att öka takten i genomförandet av åtgärder för grön infrastruktur. Det kräver samverkan, delaktighet och en kraftsamling för att komma framåt i frågor som är lämpliga att hantera på nationell nivå. I den årliga uppföljningen av miljömålen 2022¹ anges för flera berörda miljö kvalitetsmål att just åtgärdsbehovet är stort för att miljö kvalitetsmålen ska nås. För bland annat miljö målen *Myllrande våtmarker* och *Levande sjöar och vattendrag* anges att det finns restaureringsbehov om miljö målen ska kunna nås.

” Grön infrastruktur är ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras, samt att för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Begreppet grön infrastruktur har sin grund i Konventionen om biologisk mångfald; CBD. ”
Naturvårdsverket

¹ Naturvårdsverket (2022): Miljö målen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljö mål 2022 – Med fokus på statliga insatser. Rapport 7033.

Sammanfattade förslag från projektet*Holistiskt perspektiv i åtgärdsarbetet*

Ett holistiskt perspektiv tillämpas i åtgärdsarbetet på alla nivåer, från politiken/Regeringskansliet till nationellt och regionalt arbete och i enskilda projekt. Alla berörda aktörer involveras och ett landskaps- och avrinningsområdesperspektiv från källa till hav genomsyrar åtgärdsarbetet.

Fortsatt arbete med grön infrastruktur

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten fortsätter att satsa på grön infrastruktur som arbetsområde, utvecklar dagens breda nationella myndighetssamverkan, och ger stöd till länsstyrelserna i sitt arbete med regionala handlingsplaner för grön infrastruktur.

Stärkt nationell samordning för att möta nya EU-mål

Ökad nationell tvärssektoriell samordning eventuellt genom en ny samverkansplattform till exempel i form av ett nationellt råd för åtgärdsfrågor för att möta biodiversitetstrategin och rättsligt bindande mål om att restaurera ekosystem.

Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur som underlag för åtgärdsarbetet regionalt

Länsstyrelsernas uppdrag att arbeta med och för grön infrastruktur fortsätter och utvecklas. De regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur har en möjlighet att vara en grund för åtgärder och plattform för bred samverkan om åtgärder på den regionala och lokala nivån.

Rådgivare med avrinningsområdesperspektiv som stödjer markägare och andra aktörer

Åtgärdssamordnare och rådgivare får bredare uppdrag att agera utifrån avrinningsområdesperspektivet så att rätt åtgärd kan genomföras på rätt plats för störst effektivitet och samhällsnytta.

Härmed avslutas projektet och föranleder ingen vidare åtgärd från Miljömålsrådet. Fortsatt arbete sker inom myndigheterna enskilt eller i samverkan.

Syftet med projekt 2, *Skötsel och restaurering av våtmarker och sötvattensmiljöer*, har varit att föra en dialog om åtgärdsarbetet i våtmarker och sötvattensmiljöer som kan bidra till att stärka grön infrastruktur. Målet har varit att ta fram en bild av hur arbetet sker idag och vilka olika åtgärder och aktiviteter som pågår. Med det som grund har myndighetsgruppen diskuterat synergier och samarbeten som kan utveckla arbetet med skötsel och restaurering av våtmarker och sötvattensmiljöer. Programområdets mål, att skapa en ökad samsyn, samverkan och inriktning på synergier i arbetet med grön infrastruktur, samt hur det kan möjliggöra en ökad takt

i genomförandet av åtgärder enligt de regionala handlingsplanerna, har varit målet i de workshops som genomförts. Inledningsvis var fokus på att ta fram ett antal delprojekt för att stärka GI-arbetet. Därefter har projektet övergått till att arbeta fram mer övergripande förslag.

Restaurering strävar efter att efterlikna det naturliga tillståndet i en våtmark eller sötvattensmiljö. Ett naturligt tillstånd kan vara beroende av traditionell skötsel. Strukturer och funktioner såsom konnektivitet, substrat, vattennivå, vattnets variation över året och de djur och växter som hör till den aktuella naturtypen är viktiga variabler. Skötsel har normalt en underordnad roll i akvatiska miljöer men kan vara allt från bete med djur och maskinell fräsning av starkt igenvuxen vegetation, selektiv gallring för skötsel av kantzoner, eller andra åtgärder för att säkra förutsättningarna för naturvärden.

Projektet har drivits av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket tillsammans. En myndighetsgrupp med bred representation har funnits knuten till projektet; Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Trafikverket, Riksantikvarieämbetet, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, samt länsstyrelserna genom Länsstyrelsen i Norrbottens län och Länsstyrelsen i Jönköpings län. Inom projektet har samverkan med temagruppen *Vatten i landskapet* inför fördjupad utvärdering av miljömålen 2023 skett.

.Figur 1. Visionsord från workshop 24-25 november 2020

Genomförande

Projektet har genomförts i två delar. Den första delen lämnades för kännedom och eventuella synpunkter till Miljömålsrådet i juni 2021. Projektet startade med en enkel kartläggning av aktörer och pågående projekt och arbeten. En två-dagars workshop genomfördes helt digitalt den 24-25 november 2020 med en bred

aktörsgrupp. Syftet med workshopen var att utveckla en gemensam bild av behoven kring samverkan inom våtmarker och sötvattensmiljöer. Workshopen genomfördes med den adaptiva förvaltningsmetodiken ”Open Standards for the Practice of conservation” som är ett verktyg för att systematiskt planera, genomföra och utvärdera naturvårdsarbete².

Utifrån kartläggning och workshop landade myndighetsgruppen i att det finns behov av myndighetssamverkan i frågor som rör målkonflikter vid restaurering och skötsel, möjligheter till synergier vid åtgärder samt att se åtgärder och åtgärdsstrategier i ett landskapsperspektiv. Genom att utgå från grön infrastrukturperspektivet i strategiska diskussioner ansågs att projektet i en gemensam lärandeprocess skulle kunna bidra till att restaurering av våtmarker och sötvattensmiljöer blir naturbaserade lösningar för flera samhällsmål samtidigt.

Del två i projektet genomfördes under hösten 2021. Fyra tematiska workshops genomfördes; den 15 september om våtmarksrestaurering, den 15 oktober om kustvattenmiljön, den 19 november om sötvattensmiljön och slutligen den 10 december om hela vattenlandskapet. Synergier vid åtgärdsarbete och hur ett grönt infrastruktur-perspektiv kan bidra till att förebygga och minska målkonflikter diskuterades för de olika landskapen. Myndighetsgruppen har varit basen i workshops, förstärkta med experter inom de olika områdena. Målen med workshops var att ta fram förslag på vilken kunskap och systemsyn som behövs för att öka takten i åtgärdsarbetet för stärkt grön infrastruktur, samt att så konkret som möjligt men på principiell och strategisk nivå och med nationellt perspektiv, diskutera hur olika intressen bör tas tillvara som kan minska konflikter och öka synergier i åtgärdsarbete för stärkt grön infrastruktur. Den avslutande diskussionen vid varje workshop handlade om hur vi bättre kan ta tillvara synergier i åtgärdsarbetet som bidrar till att öka takten i åtgärdsarbetet för stärkt grön infrastruktur.

Resultat

Kartläggningen av aktörer och projekt gav en bild av bredden och engagemanget kring restaurering, men visade också tydligt hur splittrat arbetet är. Åtgärder i vatten kan göras utifrån ett limniskt såväl som terrestert perspektiv. Grön infrastruktur eller vattenhushållning i ett avrinningsområdesperspektiv är inte en drivkraft för åtgärder och finns inte med som grund för de ekonomiska stöd som finns för åtgärder. Åtgärder i vatten genomförs för att nå olika miljömål men främst *Minskad övergödning* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Vid den inledande workshopen under hösten 2020 kom vi fram till att det finns ett behov av strategier för samverkan. En samverkan som behövs för att hantera övergripande frågor som påverkar förvaltningen av våra vatten som helhet. Det handlar om olika delar i förvaltningsarbetet från att sätta nationella mål utifrån EU-ramar till att utveckla kunskapsläget, åtgärdsfinansiering samt uppföljning och utvärdering.

² <https://conservationstandards.org/>

På den första av de fyra workshops som genomfördes under hösten 2021 berättade Skogsstyrelsen om sitt arbete med återvätning av torvmarker med syfte att minska utsläppen av växthusgaser. Naturvårdsverket berättade om våtmarksrestaurering i skyddade områden. Jordbruksverket framförde att återvätning ska prioriteras på obrukad mark, att det är viktigt att se till att det finns tillräckligt med vatten i landskapet samt att markavvattningssamfälligheter kan vara en resurs i åtgärdsarbetet. Havs- och vattenmyndigheten lyfte Kävlingeåns avrinningsområde som exempel, där har 90% av våtmarkerna dikats ut sedan 1820. I åtgärdsarbetet är det viktigt att svara på vad som behöver återskapas för att säkra biologisk mångfald. Havs- och vattenmyndigheten ansåg också att långsiktighet och landskapsperspektiv är viktigt i åtgärdsarbetet och att olika satsningar behöver samordnas, till exempel våtmarkssatsningen och landsbygdsprogrammet. I den efterföljande diskussionen lyftes att våtmarksrestaurering inte görs med syfte att stärka grön infrastruktur, och att landskapsperspektiv ofta saknas. Vatten och åtgärder i vatten kan vara komplicerat att förstå vilket gör samverkan viktigt för att inte suboptimera statens resurser. Restaurering bör bygga sammanhang i landskapet utifrån ett grön infrastruktur-perspektiv. Myndigheter kan behöva komma överens om en färdplan med mål och ambitioner. Riksantikvarieämbetet lyfte att återvätning av tidigare våtmarker riskerar att skada forn- och kulturlämningar och att det kan komma att krävas arkeologiska utredningar och undersökningar för att säkerställa att kulturvärdena inte kommer till skada. Enligt uppskattningar från SLU har Sverige 136 000 ha jordbruksmark med sitt ursprung i våtmarker. Hur återvätningen görs får därför stor betydelse för landsbygdens jordbrukslandskap och dess kulturmiljöer. Detta är ett exempel på vikten av att kulturmiljöaspekten tidigt lyfts i processen och kulturmiljövårdarna tidigt involveras i arbetet.

Havs- och vattenmyndigheten inledde workshop nummer två med att presentera sitt arbete med strategi mot fysisk påverkan och för biologisk återställning i grunda havsområden. Trafikverket såg synergier med deras projekt om kartläggning av kustnära vägbankar som potentiellt kan snöra av vikar och sund och därigenom riskerar att skada det biologiska livet. Riksantikvarieämbetet hänvisade till de preciseringar om kulturlämningar och kulturvärden som finns i flera av miljömålen. I kustvattnen handlar det till exempel om sambandet mellan inlandet och kusten, om den historiska kustlinjen och att många spår inte är synliga ovan vattenytan. När åtgärder planeras är det viktigt att länsstyrelsernas kulturmiljöenheter kommer in tidigt, men man behöver ha i åtanke att kulturmiljöarbetet har betydligt lägre budget än naturvården vilket kan försvåra möjligheterna till samverkan. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) berättade om sitt arbete med översvämningsdirektivet och uppmanar till att använda underlag och analyser som de gjort tillgängligt, till exempel riskhanteringsplaner och kustöversvämningskarteringar. MSB efterlyser också tillgång till andra myndigheters data som de kan använda i sitt arbete. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) fyllde på med informationsdelning som kan bidra till stärkt grön infrastruktur, såsom högfrekvent radar, spridningsmodeller, med mera. Ett nationellt samarbete skulle ge ett bättre nät med system, långsiktighet och flera samhällsnyttor. Den avslutande diskussionen handlade mycket om geografiska data, att vi behöver stödja uppbyggnaden av byggstenarna - att geodata är robusta och användbara för fler verksamheter och dessutom är tillgängliga. Restaurering i olika tidsaspekter berördes, framtida såväl som historiska. Vad restaurerar vi till?

Restaurering mot ett referenstillstånd eller målbild, en aktiv process för att stötta återhämtning i ett system. Men det behövs en gemensam terminologi, en mer gemensam begreppsvärld. En helhetssyn i styrningen från Regeringskansliet efterfrågades som skulle underlätta att skapa geodataplattform, gemensam terminologi och kunna mötas mellan perspektiven.

Havs- och vattenmyndigheten inledde även workshop 3 om restaurering av sötvattensmiljöer och berättade om den nationella planen för omprövning av vattenkraften och om EU:s biodiversitetsstrategi med målet 25 000 km fritt strömmande vatten. Mycket av åtgärdsarbetet i sötvatten sker idag genom LIFE-projekt och med fokus på återställning av flottleder. Skogsstyrelsen berättade om målbilder för god miljöhänsyn, vikten av rätt hänsyn på rätt plats och att markägares delaktighet är viktig. Jordbruksverket ansåg att åtgärdsarbetet bör utgå från befintliga processer, inte fokusera på ett miljömål eller samhällsmål i taget utan arbeta utifrån landskapet och de aktörer som finns där och se alla mål i ett sammanhang. SMHI beskrev vikten av vattenföringsstationerna och att åtgärdsarbetet behöver ta hänsyn så att de bevaras. SMHI vill bli involverade tidigt i åtgärdsarbete men har svårt att få en helhetsbild då åtgärder hanteras var och en för sig. MSB lyfte översvämnings-åtgärder, att de i den utsträckning det är lämpligt samordnas med vattenförvaltningsarbetet. Det ger den bästa möjligheten till klimatanpassning. Men att det krävs samverkan för att nå olika mål gemensamt. Riksantikvarieämbetet lyfte att åtgärder för grön infrastruktur vanligen påverkar kulturmiljöer. Det kan verka som en målkonflikt men behöver inte vara det; många gånger går det att återställa och bevara samtidigt. Men behövs samordning och kulturmiljövården behöver komma in tidigt i processer. I den avslutande diskussionen lyftes åtgärdsbehovet utifrån ett förändrat klimat. När flera samhällsmål och miljömål ska hanteras handlar det om att göra bra avvägningar i åtgärdsprojekt. Det finns arbetssätt som involverar olika aktörer i landskapet, t ex. internationella restaureringsstandards eller vägledning för naturbaserade lösningar. Checklistor efterfrågas, liksom bra kartunderlag.

Den fjärde och avslutande workshopen lyfte perspektivet till hela vattenlandskapet. Havs- och vattenmyndigheten inledde med att grön infrastruktur är ett viktigt verktyg i vattenförvaltningen som behöver utvecklas. Tillgång till vatten är avgörande för naturen såväl som samhället i övrigt. Förvaltningen av vattenresursen behöver ha ett helhetsgrepp från källa till hav och inbegripa markanvändningen. Genom att tydliggöra kopplingen mellan olika flöden kan man skapa incitament för samverkan. Vilket landskap har vi år 2045 när vi ska ha ett klimatanpassat landskap, koldioxidneutralt och där de stora miljöproblemen är lösta? Det är ett komplext i arbete som behöver struktureras upp i tid och rum och där kan perspektivet grön infrastruktur hjälpa till. Jordbruksverket pekade på nyttjandeperspektivet, där jordbruket är extremt beroende av vattnet och också påverkar vattnet mycket. Grön infrastruktur ett centralt verktyg men inte alltid centralt för den som nyttjar landskapet, t ex markägare. Landskapet och dess aktörer är inte statiska, därför behöver nyttjande och bevarande ses som delar i en helhet. SGU berättade om grundvattenberoende ekosystem; ekosystem som är direkt beroende av utflödande grundvatten. Vad som händer i inströmningsområdet påverkar kvalitet och kvantitet i utströmningsområden. Naturvårdsverket berättade om projektet *Ramverk för nationell planering* och lyfte kopplingen till

kommunernas fysiska planering och menade att kommunens geografiska avgränsning jämfört med vattnets avrinningsområden är en utmaning. Kommunerna är duktiga att veta vilken planering de behöver för vägar och bostäder, men förutsättningarna är ofta sämre redovisade. Där kan nationella underlag göra mer nytta om vi tänker utifrån ”hur kan vi göra underlag tillgängliga och vad kräver kommunerna för sitt arbete”. I diskussionen lyftes att det kan bero på hur kommunerna har involverats i framtagande av grön infrastrukturplanerna. Landskapet är inte bara ett produktionslandskap, det handlar också om minnen, möten och upplevelser. Den sista avslutande diskussionen lyfte att arbete med grön infrastruktur och vatten är tvärsektoriellt. Vatten är en samhällsfråga och inte bara en miljöfråga. Om då någon myndighet eller organisation äger frågan, eller får ett uppdrag, finns det en risk att det hanteras som stuprörsfrågor och att man därmed missar kommuner, andra myndigheter eller andra intressenter. Vatten berör alla och ägarskapsanspråken är många och kan inte reduceras. ”Samlingsmyndighetsövergripande” arbete krävs; då kan allas intressen lyftas och finnas med från början. Vi myndigheter behöver bli bättre på att beskriva för politiken vad man gör/kan göra, gemensambereidningar mellan departement som kan fungera som ”hängrännor” skulle kunna underlätta det tvärsektoriella arbete som behövs i vattenlandskapet. Nationella myndigheter behöver också bli bättre på att jobba med varandra i stället för parallellt, bättre på att tillsammans beskriva för politiken både vad vi gör och vad vi kan göra om förutsättningar ges. MSB påpekar att här kan man lära av den nationella arbetsgruppen om naturolyckor, vars gemensamma arbete ledde till framtagandet av en ny höjddatabas. En anledning är att regional utveckling som en följd av åtgärdsarbetet inte ges tillräcklig uppmärksamhet, till exempel att få tillbaka fisk och fiske eller upplevelsevärden i kulturmiljöer. Avslutningsvis lyftes markägarperspektivet; länsstyrelsen kan peka ut och planera men åtgärder måste genomföras tillsammans med markägare.

Projektets förslag till fortsatt arbete

Gemensamt i alla workshops är samsynen att om olika intressen får/ges möjlighet att komma in tidigt i åtgärdsarbetet så kan synergier utnyttjas och eventuella målkonflikter enklare hanteras och minimeras. En slutsats är att samverkan behöver fortsätta för att samförstånd ska kunna leda till aktion, det vill säga åtgärder i naturen som gynnar grön infrastruktur i bred bemärkelse. Samverkan behövs också för att prata om gemensamma intressen i ett gemensamt landskap vilket bidrar till att minska polariseringen mellan olika aktörer. Åtgärdsarbetet för grön infrastruktur kräver ett holistiskt perspektiv som i många fall saknas idag. Det finns samförstånd inom projektet att åtgärder i vatten, oavsett syfte, kräver helhetssyn och avrinningsområdesperspektiv. De förslag som projektet ger anser myndighetsgruppen är en förutsättning för att öka takten i åtgärdsarbetet med avrinningsområdesperspektivet.

Holistiskt perspektiv i åtgärdsarbetet

Ett holistiskt perspektiv i åtgärdsarbetet gäller alla nivåer, från politiken till nationellt och regionalt arbete och i enskilda projekt. Det handlar dels om att involvera alla berörda aktörer i olika skeden, dels om att tillämpa ett landskaps- och avrinningsområdesperspektiv från källa till hav i åtgärdsarbetet. För att öka takten i genomförandet och få ett hållbart åtgärdsarbete som ger beständiga resultat behöver

helheten och komplexiteten hanteras. När budgetsatsningar görs inom ett område behöver även andra områden stärkas så att till exempel kulturmiljövården kan svara upp mot en ökad takt i åtgärdsarbetet för biologisk mångfald. Bidragssystemen behöver också vara mer samordnade i målgrupp, syften, begränsningar, ansökningsperiod och så vidare. De bör vara enkla men samtidigt tydliga i sin målstyrning för att snabbare få till stånd fler åtgärder som stärker landskapets förmåga att leverera biologisk mångfald och flera olika ekosystemtjänster.

Fortsatt arbete med grön infrastruktur

För att samverka kring åtgärder in landskapet, och åtgärder som genomförs för grön infrastruktur, behöver Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten fortsätta att satsa på grön infrastruktur som arbetsområde. Genom att den breda myndighetssamverkan som idag finns på nationell nivå kan fortsätta och fördjupas så kan länsstyrelserna ges stöd i sitt arbete med regionala planer för grön infrastruktur. Till exempel skulle det kunna handla om att ta fram vägledning och strategier där nationella myndigheter och aktörer finns med i samverkan vilket bäddar för att lyfta synergier och minska målkonflikter samt lyfta avrinningsområdesperspektivet. För nya vägledning och strategier bör det noga avvägas var de gör mest nytta och till vilka de riktas. Det är viktigt att nationella myndigheter lyssnar efter regionala behov för att förstå vad som behövs för att stärka arbetet med grön infrastruktur.

Det kan också handla om att fortsätta tillhandahålla möten och konferenser för erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande. Det ger en grund för att bättre ta tillvara olika åtgärders möjliga bidrag till olika ekosystemtjänster.

Det betyder också att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i det riktade åtgärdsarbetet inom till exempel Nationella planen för omprövning av vattenkraften, genomförandet av EU:s biodiversitetsstrategi, åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper tillämpar och vägleder om ett holistiskt perspektiv för att ta tillvara synergier och minska eventuella målkonflikter. Det skulle då också innebära tydligare kommunikation mot andra aktörer och förebygga risk för dubbelarbete (suboptimering). Ett sådant arbetssätt stärks genom att EU har en holistisk inriktning till exempel i biologisk mångfaldsstrategin och i förslaget till restaureringslagstiftning.

Stärkt nationell samordning för att möta nya EU-mål

Inom EU sker arbete under biodiversitetsstrategin med bland annat rättsligt bindande mål om att restaurera ekosystem.

EU-målen är starkt kopplade till frågan om grön infrastruktur och formuleras enligt följande: ” a) att fastställa rättsligt bindande mål för att restaurera ekosystem och bevara deras goda tillstånd, som komplement till befintliga rättsliga instrument, och b) att inrätta en effektiv ram för genomförandet, där medlemsstaterna utarbetar nationella restaureringsplaner med uppgifter om hur målen ska nås, bedömningar av tillstånd, planering av restaurering, rapportering och finansiering. Förslagen från EU kan ställa krav på en ökad nationell tvärssektoriell samordning och eventuellt en ny samverkansplattform till exempel i form av ett nationellt råd för åtgärdsfrågor.

Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur som underlag för åtgärdsarbetet regionalt

Länsstyrelsernas uppdrag att arbeta med och för grön infrastruktur bör fortsätta och utvecklas. Arbetet behöver samordnas med vattenförvaltningens åtgärdsarbete och i odlingslandskapet med arbetet med livsmedelsstrategin. Bred samverkan kring grön infrastruktur bygger på förtroende och kräver en långsiktighet i arbetet för att leda till effektiva åtgärder.

Länsstyrelserna har stor betydelse för möjligheten att lyfta avrinningsområdesperspektivet i sina dialoger med olika aktörer i landskapet och samordna åtgärdsarbetet. Den interna samordningen mellan länsstyrelsens olika ansvarsområden är en viktig del i att på det regionala planet, och mer konkret i varje åtgärd, få ett holistiskt perspektiv för att ta tillvara synergier och minska eventuella målkonflikter. De regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur har tillsammans med övriga regionala planer en möjlighet att vara en grund för åtgärder och plattform för samverkan om åtgärder på den regionala och lokala nivån. Det fortsatta åtgärdsarbetet behöver bedrivas på ett sätt som gör att man strävar mot flera mål samtidigt. De regionala handlingsplanerna har en potential att bli en arena och grund för samverkan mellan olika aktörer i landskapet vilket kan öka takten i genomförandet av åtgärder genom att fler engageras och får kunskap om behovet av åtgärder utifrån olika perspektiv; klimatpåverkan, klimatanpassning, biologisk mångfald, minskad övergödning, vattenhushållning, livsmedelsproduktion och så vidare. Med markägaren i centrum kan dialog och samverkan öka takten i genomförandet.

Länsrådsgrupperna har en viktig roll i att harmonisera och prioritera tvärsektoriell samverkan inom och mellan länsstyrelserna vilket är särskilt viktigt när avrinningsområden delas mellan flera län. Länsstyrelserna tillsammans skulle kunna se över befintliga strategier och underlag och se över behov av eventuellt ytterligare strategier och underlag t.ex. GIS-skikt över värdestrakter/värdekärnor till stöd för det fortsatta arbetet med grön infrastruktur. Den nationella GI-stödgruppen och dess länkar till länens GI-samordnare är viktiga för diskussionen om hur arbetet med grön infrastruktur kan stärkas och harmoniseras. Regelbundna möten samt årliga träffar bör fortsätta att hållas för att driva arbetet framåt eftersom de erbjuder tillfällen till samordning genom utbyte av goda exempel och arbetssätt.

De regionala handlingsplanerna har även en potential att vara relevant underlag för kommunernas åtgärder men då behöver de innehålla den information som behövs för att planera åtgärder och underlag som kan användas av kommunerna i den fysiska planeringen.

Rådgivare med avrinningsområdesperspektiv som stödjer markägare och andra aktörer

Idag finns åtgärdssamordnare och rådgivare som möter markägare inom en specifik fråga, till exempel åtgärder för minskad övergödning, stärkt biologisk mångfald eller minskad klimatpåverkan. Samordnarna och rådgivarna har en viktig roll för att åtgärder ska kunna genomföras. Genom deras arbete kan markägare ges inspiration till åtgärder och hjälp i planering och genomförande. Åtgärdssamordnare och

rådgivare finns inom olika organisationer och med olika uppdrag, till exempel Greppa Näringen-rådgivare eller LEVA-samordnare. Det skulle vara värdefullt om dessa ges bredare uppdrag att agera utifrån avrinningsområdesperspektivet så att rätt åtgärd kan genomföras på rätt plats för störst effektivitet och samhällsnytta. Det skulle också vara värdefullt om de olika rådgivningsinsatserna samordnas så att tydligheten ökar mot markägarna det skulle också kunna effektivisera arbetet. Till sitt stöd kan det finnas behov av en gruppering dit målkonflikter kring restaurering kan lyftas som kan ge rekommendationer avvägt från olika perspektiv.

Härmed avslutas projektet och föranleder ingen vidare åtgärd från Miljömålsrådet. Fortsatt arbete sker inom myndigheterna enskilt eller i samverkan.